

kajšnji narodi v varstvo podvergli. On jim je še pomagal, da so svoje selišča po rimskih pustotah razširjali. Tako so bili Huni spodnjo Austrijo, Slovenci ali Krajni pa Goratan pridobili. Kar je bilo sicer ljudstev, ki so noriški (to je, slovenski) in nemški govorile, so se bile začele Bojoari imenovati, ker jim je bila ušec nekdanja imenitnost Bojev, in ker so bili še semtertje kaki ostanki tega ljudstva, in ker je bil njih voditelj en Bojoar, ter so se tako polastili noriških dežel in Vindoličja.

Slovanski popotnik.

* Lepo nemško knjižico „das Vaterunser und die zehn Gebote, ausgelegt von Alban Stolz“ je slavnoznani gosp. Oliban pod naslovom: „Očenaš in deset božjih zapoved“ poslovenil. To delo se ravno pri g. Blazniku tiska, ter bo prišlo kmali na svetlo. Rêči smemo, da bojo ljudje z veseljem po ti knjižici segli, ki ni kakošno navadno delce, ampak je skozi in skozi posebno izverstno, česar se naši bravci sami iz dvéh sostavkov prepričati zamorejo, ki sta natisnjena v letošnjih „Drobtinah“ za poskušnjo, str. 210 in 216. Celo delce bo 12 pol v 12erki obseglo.

* J. Korsak je prestavil v poljsko Dantovo „divina Comedia“.

* Nek neimenovan pesnik poljski prestavlja serbske narodne pesmi Vuka St. Karadčiča.

* „Zorja Galicka“ piše, da je matica rusinska sklenila, izdajati v posebnih zvezkih sostavke zadevajoče zgodovino Galicije pod naslovom: Gališki zgodovinski zbornik, izdavan od gališko-ruske matice.

* Iz Kotor se piše v „serbski dnevnik“, da ondi ruski polkovnik Kovalevsky spisuje življenjepis rajnkega vladika Cernogorskega. — Dalej piše „serbski dnevnik“, da v Kotoru slovanska čitavnica od dné do dné več prijatlov in podpornikov dobiva, ne samo iz mesta, ampak tudi iz sorodnih krajev. Med udi je ban Jelačić, patriarh Rajačić, general Kničanin in drugi imenitni možaki.

* Česki pisatelj Zap je izdal „Zemepis“ za tretji red nižjih realk. Ministerstvo nauka je priporočilo njegovo knjigo za šolo.

* V Peštu je prišel na svetlo slovník madjarsko-slovaški in slovaško-madjarski; zložil ga je po navodu madjarske akademije Štefan Jančovič. Cena obéh delov znese 2 for.

* Ministerstvo Serbske knežije v Belogradu je razpisalo več mest za zdraviteljske okrožne službe (Keisärzte), v katerem izpisu pravi, da najprositelj za tako službo pové: ali zna serbski ali kak drug slavenski jezik.

* V tiskarni Osolinski v Lvovu se tiska zgodovina naroda poljskega od najstarih časov noter do leta 1763 od H. Schmidta. Izhajala bo v posamnih zvezkih.

Serbske zdravice.

Po Vuku.

Pred vsem je opomniti, da napija navadno, kdor v gornjem čelu mize sedi, in da od sramote ondi sestine sme, kdor napijati ne vé. Prijateljsko zdravico (tukaj na številu peto) napija domačin (hišni oče), pa jo zdravi svojemu sinu ali bratu. Kadar kdo napija, nehajo vsi drugi govoriti in jesti, pa poslušajo; samo nekateri tam pa tam rêče na tihem polahki: „amen, da Bog dá!“ Ali: „amen, Bog te slišal!“

In takih zdravic je na številu sedem. Tù sledijo po redu:

1. V dobri čas od obeda.

„Vse z dobrim časom, pa mirom božjem, da pijemo v dobri čas od obeda, da se nameri dobri čas na obedu in po obedu našemu bratu domačinu in kdor je v njegovem poštemem domu!“

2. V bolji čas od obeda.

„Pili smo v dobri čas, zdaj pa bomo v bolji; dobri pomagali, bolji pa priskakali našemu bratu domačinu in kdor je na njegovem poštemem obedu“.

Po tej zdravici se napija v slavo božjo, pa po tem, ko duhovnik svoje končá, se napija, dokler vsi odkriti stojé:

3. V slavo božjo.

„Pili smo v dobri in bolji čas, zdaj pa bomo v prelepo slavo božjo. Da nam pomaga Bog in lepa slava božja! Kdorkoli v slavo božjo vstajal ter jo spominjal, in se njej molil, njemu tud pomagala ona duši in telesu; kdor jo je pa pozabljeval ali v strahu ali v srami, ali v svojem zagrešenju, ter je ni spomenil, Bog in lepa slava božja njega nepozabila, ampak mu bila naj bolja pomočnica duši in telesu!“

Po tej zdravici pojejo tù in tam sledečo pesmico dva po dva:

Kdor pije vino za slave božje,
Pomozi mu Bog in slava božja!
Pa kaj je lepše od slave božje
In od večere s pravom stečene? (pripravljene).

4. V zdravje domačinovo.

„Zdrav mi hodi brat I! Pili smo v dobri in bolji čas, in v božjo lepo slavo, zdaj pa bomo pili za zdravje našega brata domačina od tega poštemega doma. Za zdravje njegove poštene glave, njegovih bratov in stričičev, sinov in sinovcev (bratrancev), njegovih unukov in odvetkov, in za zdravje vsakega od njegovega doma, roda in poroda! Za zdravje njegovega kardela širokega in rala globokega! Za zdravje njegovega terdega in visokega slemena, in vsakega rodnega in tečnega semena; kar mu je koli Bog podaril in udelil, to mu tudi ohranil, in k temu pridal, kolikor je volja in milost njegova! Daj mu Bog vse, karkoli on od njega poželel in za kar mu se molil, to mu dodeli, posebno serčno zdravje in junaško zdravje. Kodar koli naš domačin in njegova deca iz doma hodili, povsod se na srečo namerjali! Kjerkoli hodili, hodili po širokem potu in s svetlim obrazom! Med ptujimi brati in v tujih krajih bili štamani in pribrani, od Boga pa pomilovani in dragovani! Naš se brat domačin povsod med ljudmi s svojimi brati hvalil, s sinmi pa hvalil in odmenil, z unuki ponašal in dičil, z odvetki pa nasledniki dičil in kinčil, kakor se diči in kinči Jurjev dan z litsjem in zeleno travo, križev dan pa (aufertni dan) z letom in cvetom in božjim vsakim blagoslovom! Da Bog dá našemu bratu domačinu v vsem srečo dobro, srečno in dobro tečno, polno in bogato, da mu ralo orje v globoko, kardelo pa hodi na široko, da mu je sleme terdo, od zemlje visoko, na zidu čversto in deleč glasno! bilo mu temelito, prej dobe nespremenito; ko bi se pa s časom tud spremenilo, Bog ga spomenil, Bog mu pomagal, in nobeden mu nahuditi ne mogel! Da Bog dá in pa velika milost božja! Kterokoli naš brat seme iz doma iznašal, in čez hišni prag prenašal, ter ga z desno roko mahal, mahal ga na desno, bilo mu srečno, mahal ga na levo, rodilo mu lepo! Gospod mu Bog puščal in ugajal po njem, od neba mu rosilo, ter mu dobro in lepo rodilo! v dno mu se košatilo, v sredi se čverstilo, na verhu klasalo! na gumnu (podu, skednji) mnogo bilo, v hiši pa šparno in tečno, od Boga pa blagoslovljeno! Da Bog daruje, da naš brat domačin v svoji hiši pod hišno streho sabira in dočakuje versnih in izbranih (izvoljenih) ljudi, patrijarhov in škofov, duhovnikov in redovnikov, kume (botre) in prijatlov, dobrih junakov svojih bratov Serbov, nizkih in ubogih, solznih in nevoljnih (žalostnih) in vsakega po lici brata, ki se s križem križa in v Boga veruje, versni in izabrani dohajali na glas in njegovo čast, nizki in ubogi pa na glas in srečni udelek (milošnjo)! Žejnega napojil, gladnega nahranil, golega oblekel in vsakemu dal dober čas

in voljni napitek, to leto kakor mogel, do družega pa kakor bi sam hotel in mislil! Kdor mu koli iz hiše hodil, lep glas po vsem svetu nosil, kakor nosi bečela po medenem cvetu! Z vsakim se prav ljubil, in bratski objemal! In kaj bi še več želeli? in našemu bratu domačinu in njegovim bratom in deci, rodu in porodu daj Bog lepo in dolgovečno zdravje!“ (Konec sledi.)

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz zlatnega Praga. Že nekoliko časa je tukaj v poslopju vseučiliščinem „Klementinum“ zvanem, odpert velika umetniška izložba. Akoravno se še mnogo slik (podob) pričakuje, vendar že sedaj število umetniških predmetov v izložbi znaša čez 370. — Med zgodovinskimi obrazi, katerih je, žalibog! letos le malo viditi, je jeden, o katerega krasoti in povestniški važnosti se je že mnogo v novinah skoro cele Europe pisalo. Ta pravična hvala pa nam mora toliko mileja biti, ker gré mojstru slovanskemu. Posebno je predmet tega slikarskega dela, ne manj pa izverstno zares umetniško razvedenje tega predmeta velike hvale vredno. Mislimo sliko „Lomnický“ od Jaroslava Čermaka, kateri si je za svoje delo izvolil nekdanjega dvorskega pesnika českih kraljev, kateri je pa zavoljo svojih satiričnih pesem od dvora kraljevega pregnan, na beraško palico prišel in na pražkem mostu za božjo voljo milo prepeval osodo svojo, da bi mu se ljudi smilovali in kak krajcarček za življenje prikazali. V tem položaju ga je tudi naslikal kist Čermakov. Slavni slikar česki je učenec belgijskega slikara Gallait-u v Parizu, kjer je več let svoji umetnosti živel. — Še druga slika, od Engerta v Rimu: „Zajeti obitelji kralja Manfreda“ je prekrasna; še tretja: obraz Jana Lucemburskega, kako svojega sina Vaclava (Karla IV.) v ječo deva, od českega slikara Javoreka je tudi vse hvale vredna. Zorislav.

Iz Gorenskega se piše „Danici“, da je gosp. Klemens Janša po dolgem bolehanji 22. dan p. m. na Dovjem za pljučno jetiko umerl. Bil je rajni dobra duša, mil pastir veselega serca in zraven pa velik prijatelj rastlinoznanstva, ki ga je gnalo že kot učenca po hribih in dolinah iskat cvetlic, — al za slabe njegove pljuča ni bil veliki trud, s katerim je sledil po rastlinah, sercu njegovemu tako priljubljenih. Zaspal je v Gospodu še le 29 let star. Tudi „Novice“ na njegovo gomilo položijo cvetlico serčnega spomina. Bodi mu zemljica lahka!

Iz Ljubljane. Le en glas je, da naj imenitniši vojskovod Austrije, preslavni maršal Radečki je v domačem življenju neizrečeno prijazen in ljubeznjiv in tako dobrega serca, da med velikimi gospodi mu jih je le malo enacih. To je lepo spet pokazal, ko je bil unidan v Ljubljani, kjer je na poti iz Dunaja na Laško čez noč ostal na svojem gradu. Sprehajočemu se po bližnjem gaju se mu poklone gosp. Kalman, kateremu je oskerbnštvo Radeckovega grada izročeno. Komaj ga maršal zagleda, ga že pokliče: „kje ste Kalman, da Vas ni nič k meni?“ Gospod Kalman se spodobno izgovarja, da se ni smel prederzniti berž prvi hip nadležen biti. V tem pa seže slavni starček v žep in mu stisne nekaj v papir zavitega v roko rekoč: „vzemite to stvarico, ki sem Vam jo iz Dunaja za štruco prinesel v spomin — starega Radeckega“. Vsak zapopade lahko, kako ginjen je bil gosp. Kalman od teh serčnih besed, s katerimi je nepričakovano darilo prejel, ki bo njemu in njegovi rodovini vedno predrag, nepozabljiv spominek! Darilo pa je bilo prelepa dragocena sreberno-zlata tabačnica, napolnjena s svitlimi Napoleondori.

Novičar iz mnogih krajev.

Enake svetinje, kakoršne so tiste, ki so bile na Dunaji v spomin cesarjevega zaročenja iz srebra po 2 in 1 fl. kovane, so se kovale tudi iz zlata za cesarjevo rodovino in za goste, ki so bili povabljeni k ti slovesnosti. — C. k. ministerstvo notranjih oprav je po ukazu od 15. aprila političnim gosposkam vodila predpisalo, kako se imajo ravnati, ako se pri prepisih kakega zemljiša izvê, da lastnik prodanega zemljiša ni imel pravice, ga na kose razdeliti in razkošenega prodati; v tacih okoljšinah morata prodajavec in kupec v 3 mesecih pismeno ali pa z besedo pri protokolu prošnjo vložiti za tako dovoljenje, ker vlada ne more pripušati, da so zemljiša na sila majhne kose zdrobé, na katerih nobena družina pošteno živeti ne more. — Vradni dunajski časnik naznanja, da so Njih veličanstvo po sklepu od 3. sušca razun tistih 50 milionov, ki so se imeli v našem cesarstvu najeti in so se že najeli, se ima še v ptujih deželah najeti 35 milionov v srebru, kateri zajem je c. k. dnarstveno ministerstvo izročilo M. A. Rothsildu in njegovim sinom v Frankfurtu. Natanjčnije določila se bojo pozneje na znanje dale. — Iz rusovskoturške vojske ni nič posebnega novega. Silistria je še zmiraj v rokah Turkov. Rusi so malo Valahijo zapustili in se uterdujejo poleg reke Alute, kjer so nek velik most in nekatere magacine na desnem bregu sožgali, ter se na uni strani reke ustavili. Na ukaz vojskovodja Paskieviča je bilo stanovnikom male Valahije na znanje dano, da je rusovska armada sicer zapustila iz vojskinih vzrokov malo Valahijo, da pa ne bo zapustila vélike Valahije, in da pride spet v Krajovo nazaj ter bo vsakega ostro pokorila, ki bi med tem utegnil potegniti s Turkom. Edina večja bitva je bila poslednji čas pri Turnu, kjer je hotel en oddelk Turkov čez Donavo planiti; pa Rusi so jih nazaj zadervili, da jih je dokaj v Donavi utonilo. — Francozki poročnik Baraguey se je zavolj Grekov katoljške vere, katerih iz Turškega ni izpoditi pripustil, s prvim turškim ministrom tako sperl, da je že hotel Carigrad zapustiti; nazadnje se je ta razpor vendar spet poravnal, ali že je cesar Napoleon poročnika domú poklical, kjer mu je drugo službo določil; namestnik njegov pa še ni znan. Princ Napoleon je že došel v Carigrad. — Sedaj nabirajo v Carigradu dve kardeli Poljcov, ki so začasno določeni v Šumlo. — Dan patrona Černogore (5. maja), ki je bil določen za vzdigo zoper Turke, je mirno preteklo; okoli Cetinja stoji 8000 bojnikov, ki čakajo klica na vojsko. Da bi bila že austrijska armada Černogoro obsedla, kakor se je bralo v nekterih časnikih, ni res. — Srbija je po najnovjšem ukazu razdeljena v 5 vojnih kotarov; za vsaki kotar je izvoljen en vojvoda, vsim pa zapoveduje slavni general Kričanin; tudi je povelje došlo vsakemu, ki ima 2 konja, da enega pripravljenega ima za mogoče potrebe. — Sebastopola angleško-francoske barke še niso začele bombardirati, kakor so se namenile. — Vojskovodja gerških vstajnikov general Tzavellas se je izdajavca Gerkov skazal.

Stan kursa na Dunaji 11. maja 1854.

Obligacije	5 %	86 ¹ / ₈	fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	85 ¹ / ₂ fl.
državnega	4 ¹ / ₂ %	76 ³ / ₄	„	Windišgrac. „ „ 20 „	29 ³ / ₄ „
dolga	4 %	69 ³ / ₄	„	Waldstein. „ „ 20 „	29 ³ / ₄ „
	3 %	56 ¹ / ₂	„	Keglevičeve „ „ 10 „	10 ¹ / ₂ „
	2 ¹ / ₂ %	43 ¹ / ₄	„	Cesarski cekini.	6 fl. 21
Oblig. 5 % od leta 1851 B	105	„		Napoleondor (20 frankov)	10 fl. 48
Oblig. zemljiš. odkupa 5 %	84 ¹ / ₂	„		Suverendor	18 fl. 20
Zajemi od leta 1834	230 ¹ / ₂	„		Nadavk (agio) srebra:	
„ „ 1839	123 ¹ / ₂	„		na 100 fl.	36 fl.

Loterijne srečke:

V Terstu 10. maja 1854: 15. 60. 76. 13. 33.

Prihodnje srečkanje v Terstu bo 20. maja 1854.

izgled za druge hiše — naj poprej v vsih cesarskih in družih javnih hišah (in öffentlichen Gebäuden), in naj bi se, ako se nova hiša zida, vprihodnje več ne pripušalo, hišni gnoj po kanalih v Ljubljano napeljevati. V dosego tega je govornik nasvetoval zboru: naj sklene, da se ta reč predloži sl. mestnemu magistratu, da on poskusi to imenitno preuredbo vpeljati, in da pošlje zvedenega moža v Gradec, da ogleda, kako so tam napravljene te shrambe, ktere bi se potem tudi v Ljubljani in povsod napravljale, kjer se spozná, da je neznana škoda, ako vsako leto tolikšna zguba splava po vodi. — Zbor je sklenil: naj se predloži ta važna zadeva slav. mestnemu magistratu. (Dalje sledi.)

Ozir po svetu.

Pogled v Valahijo.

Nektere čertice te dežele, kjer zdaj rusovska vojska stoji, bi utegnile našim bravcem vseč biti. Vzamemo jih iz popisa nekega popotnika, ki je lani mesca oktobra potoval po ti deželi, ktere narod, čeravno je z Moldavo vred blizo 2000 štirjaških milj velika in veliko večja kakor Černagora, vendar nobene posebne važnosti nima v politiško-narodnem obziru. Zakaj ne? se bojo bravci lahko prepričali iz popisa te knežije, ktera služna Turčiji ima vendar svojega kneza, kakor Moldava svojega.

Kdor se po Donavi pelje in misli v Bukurešt iti, stopi pri Gjurgevu na suho. Gjurgevo leži Ruščuku nasprot na majhni visočini in je eden naj zdraviših krajev cele Valahije; tu sém bežijo Bukureščani, kadar pri njih huda merzlica razsaja. Blata po mestnih ulicah ni tukaj toliko kakor v Bukureštu, kodar mora človek dostikrat do kolena gaziti. Hiše so nizke, vse pri tleh in večidel s korci, nekte s cinkom pokrite. Mesnice, pekarije in vinske preše stojé prosto po ulicah. Iz Ruščuka prinesó tu sém veliko grojzdja, iz ktere ga tukaj vino prešajo. Grojzdne jagode so po celi Valahiji večje kakor golobje jajca, pa zlo vodene. Pri vsem je vlaško vino dobro in močno. Če bi ne bila vinoreja v teh krajih v vsem tako zanemarjena, bi bile vlaške vina tako žlahne, da bi se primerjati smele z naj slavnišim vinom cele Europe.

Pota so večidel tako slabe, da se smejo komaj kolovozi imenovati. Prišli smo v neko vas, kjer smo malo časa se oddahnili. Na cesti je stala velika čeda goved pred sila veliko mesnico, kjer čez leto zakoljejo več tisuč goved; stopivši na sila prostorni dvor zagledamo brez števila zaklanih volov po dvoru ležati. Ko bolj natanko ogledamo zaklance, vidimo, da je bil le loj v volovske kože zaviti, — le z lojem imajo ondi veliko kupčijo, za meso ne marajo mesarji veliko, ga zrežejo v drobne ploše, ktere pod milim nebom sušé in prodajajo manj premožnim. Tudi kože le rabijo posebno zato, da zavijajo loj va-nje.

Kar okó prezrè, se ne vidi skor nič kot neobdelana zemlja. Le malo rok je za kmetijstvo, in še tiste, ki se pečajo s kmetijo, so lene in nemarne. Hiše po deželi so iz ilovce in z bičjem pokrite, nesnaga se očituje iz vsake kočé. Sercé bolí človeka viditi tak rodovitno zemljo, pa neobdelano, zanemarjeno od konca do kraja. Lastniki zemljiš so večí del boljarji (bojari), to je, ondašnja gospôda, ktera v Parizu, večidel pa v Bukureštu stanuje, in dragi čas in obilne svoje dohodke naj raji stavi le na tisto politiko, ktera se vertí okoli 4 kraljev, 4 bab, 4 konjikov in nekte druge malane osebe — to je, na igro. Za kmetijstvo in obertnijstvo se ne pečajo dostó.

Ker je kupčija, obertnija in rokodelstvo povsod svobodna, ker je vse dober kup, — koliko dobička bi donašalo obertnijstvo in rokodelstvo!

Bukurešt je imenitno kupčijsko mesto, pa večidel le z blagom, ktero se iz tujih krajev sém vozi. Kupčija z domačim blagom pa, ki se prodaja iz teh dežel v ptuje, je razdeljena med Brajlo in nekte druge podonavske mesta. Naj bolj premožni so serbski tergovci in Judje, ki so se iz Španjskega in Portugaljskega v Turčiji naselili. Večidel blaga pride iz Francozkega. Če bi ta knežija padla pod oblast rusovsko, bi Francozi večjo škodo terpeli kakor Angleži.

V Bukureštu se vidi velika gizdanost in potrata; stroški mnogih družin so večí kakor njih dohodki. Nesnaga se tu versti z lišpom in šopirjenjem; pod dragim svilnim oblačilom žensk se mnogokrat vidi umazana stergana kijklja! Na zlate reči in bisere potrosi gospôda naj več duarja.

Vlada ni ravno slaba; marsikaj huđega je že zaterla, in nič dobrega ne overa; samo da storila še ni veliko. Če toliko bogata zemlja malo rodi, je ljudstvo krivo, kteremu ni za zboljšek in napredek dostó mar. Boljar, pop, kmet in cigan — vsi so si zlo enaki v tem, da nobenemu ni mar za svobodno razvitje svoje domovine. — Zakon je ondi večidel le rahla zaveza. Zatožil je enkrat en mož svojo ženo, da pride še le zjutraj domú. „Kako dolgo že terpi to?“ je vprašal sodnik moža. „Dokler sem oženjen“ — je odgovoril. „Zakaj pa se niste že popred pritožili?“ „Popred mi je dajala dnarja, da sem si mogel dulčas (sladkarij) kupovati, zdaj pa mi ga ne dá več“ — je odgovoril. In tacih reči se sliši več. — Kmet kakor boljar spolnujeta večidel zvesto cerkvene zapovedi, vendar prave pobožnosti, ki sega čez čerko postave, je malo najti med njimi. „Kaj sta počela s pečeno gosjó?“ je vprašal sodnik dva vlaška kmeta, ki sta bila zatožena, da sta popotnika ubila in ga oropala. „Gos sva proč vergla“, sta odgovorila. „Zakaj?“ ju vpraša sodnik. „Zato, ker je ravno petek bil, je nisva smela jesti, saboj vlačiti je pa tudi nisva hotla“. Tak odgovor kaže očitno, kar smo ravno rekli od krivega zapopadka vére.

Narod ta romanski — ostanjk nekdanjih Rimcov — nima nobene narodne zavesti, nobenega pravega domoljubja, nobene prave delavnosti. Le malo je omikanih, pridnih, krepkih mož.

Terpela pa je ta dežela že veliko po rusovskoturških vojskah, in tiste male cimice omikanja in dušne povzdige, ki so pognale ob času mirú, so se zaterle spet po vojskah.

To je žalostna osoda samo po sebi tako lepe rodovitne dežele!

Serbske zdravice.

(Dalje.)

5. V zdravje prijateljsko.

„Zdrav mi bodi brat I.! Za zdravje našega vsakega kuma in prijatelja, ortaka (druga v španovii) in pobratima, starega in mladega, milega in dragega! Kjerkoli nam je kateri, ki sta jih nam ded in oča pripravila (stekla) in mi mladi za njimi, od sinjega morja do tihega Dunaja, in od ktere koli kateri vére in zakona bil, pa je našemu domu in našemu rodu dobra hotel, vsakemu Bog pomagal in vsakega naprej pomikal, kolikor je volja milega Gospoda Boga, ako Bog dá! Za zdravje vse te gospode! kateri so dospeli in prispeli to leto, da Bog dá in lepa milost Božja, da pridejo in prispejejo tudi k leti, in mnogo let in godišč, pa vse iza našega življenja, ako Bog dá! Kteri pa kum in prijatelj ni prišel in prispel to leto, akoravno je želel priti in prispeti, Bog

udeli, da pride in prispeje na vsako mesto, kjer on srečo deli, ako Bog dá! Vedno, moj brat, naši kumi in prijatli napijali in Boga molili (prosili) v naše dome za naše zdravje, mi pa v njihove hiše za njih zdravje! Pomagal Gospod Bog nas in naše kume in prijatle, kjerkoli mi in naša deca in naši brati za njih čuli, tam se z njimi pozdravljali, ko bi se pa ali na poti ali v zboru vidili in sostajali, da bi se tu pozdravljali in eden za drugega čast in dobro skerbeli, v lice se ljubili, eden drugega za zdravje prašali z dobrim sercom in pravo ljubeznijo! Da Bog dá in lepa milost Božja, da za naše kume in prijatle čujemo vedno dober glas, in da imamo v njih dobro uzdanico (zaúp) pa tudi oni v nas! Da Bog dá kjerkoli bil versni rod in bogati dom, pravi Rišćanin (prebivavec od Risna), snažni Serbin, neki nam bil sojeni kum, neki pravi prijatelj, neki pa ortak in pobratim! pomagal jaki Bog nam in njim od vsake plati, z nebes pa naj bolj! Da Bog dá in milost Božja, s kumi se kumili, vse iz drage volje, brez nevolje, s prijatli se prijatlili s čisto ljubeznijo po tergovini, po glasu in po zakonu Kristusovem! Stare da deržimo, ki sta jih nam preskerbela ded in oče, nove pa in srečne da prejmemo po zapovedi in volji Božji. Da Bog dá in milost božja, da se naši kumi in prijatli vidijo in poznavajo v zboru gospodskem, na mejdani junaškem, v snidi bratskem, po imenu poštenem, po koljeni (rodovini) junaškem, po mošnji polni, po sablji britki in po vsaki dobri in častiti sreči, kakor se pozna tud zvezda danica med vsimi zvezdami na izhodu juternem! Pa kaj še? in našim kumom in prijatlom daj Bog lepo zdravje, na poti dobro tergovino, med ljudmi pošten glas, pa najbolje Bože pomozi nas, ki smo tukej danas! In zdrav I! nadjaj se I! (Konec sledí.)

Nove slovenske knjige.

„Domači zdravnik v navadnih boleznih človeka“ poleg Hufelanda, Rusta, Tisota in drugih sestavil K. Robida.

Sila težavno in tudi nevarno je ljudem spisovati bukve: kako naj se sami ozdravljajo, ker umno ozdravljanje se opira na natančno spoznanje bolezni. Spoznanje bolezni je naj večja umetnost zdravniška, — za spoznano bolezen zadeti dostojno zdravilo, je zdravniku lahka reč. Če pa je bolezen spoznati že dostikrat velika težava za zdravnika, je celò nemogoča za nezdravnika, ako se mu ne primeri, kakor slepi kokoši, ki tudi včasih zernice najde. Kdor le lovi posamne znamenja ali prikazke (symptome) in po teh ozdravlja, tava po tmi in zgrabi, kar mu je naj bolj na poti, — skrito mu ostane vse drugo. V dokaz tega damo le en izgled; na priliko: človeka grize ali kolje po trebuhu, da ga terpinčijo strašne bolečine. Gorjé mu, ako pride ozdravljavcu v roke, ki mu ozdravlja le prikazek bolečine, pa ne išče vzroka njenega in ne spozna bitstva (nature) njenega. Ako ga ozdravi brez vsega tega spoznanja, naj hvali Boga, da se mu je naključilo pravo zdravilo zadeti. Človeka grize in kolje enkrat, ako čeva le zgolj kerč popada; drugikrat, ako ga vetrovi nadležjejo; tretjikrat ker so čeva zablata ene; četertokrat ako ga gliste koljejo, petikrat če so čeva vnete, šestikrat če je povžil kakošen strup, sedmikrat ako so se čeva po kili zadergnile itd. In vsakkrat mora pomoč drugačna biti!

Iz tega malega bode vsak lahko spoznal, kako potrebno je, naj poprej bolezen prav spoznati in kako nevarno je brez tacega spoznanja mazačiti. Iz tega pa bode tudi lahko vsak razumel, da v tako imenovanih ljudskih zdravilnih bukvah bi moglo popisovanje bole-

zin in njenih znamenj prav obširno biti, da se ljudem, kar naj bolj moč, polajša spoznanje bolezni, katero pri vsem tem nikdar ne bo zanesljivo, ker po bukvah se naj večja umetnost — zdravilstvo — ne dá uganovati. Če se šivar mora učiti, da zna stergano sukno lepo sošiti, se mora tudi tista umetnost učiti, ktera celi stergano zdravje.

Al v sili, ko bolniku ni mogoče zdravnika dobiti in kadar pride v zadrego, da ne vé kaj bi počel: ali bi storil kar mu kaka baba svetje, ali bi se zanašal le na moč nature, je dobro imeti bukve pri rokah, ki pokušnjah izvedenih zdravnikov svetjejo: kaj naj se stori v sili in kaj naj se opuša, in ki v nevarni bolezni bolnika naganjajo, naj si na vso moč prizadeva, da mu pride pravi zdravnik na pomoč.

Take bukvice so „domači zdravnik“, ki jih je zložil po nemških gospod prof. Robida v Celovcu. Verlemu rodoljubu, ker ni zdravnik, ne moremo za zlo jemati, da ni tu in tam marsiktere reči bolj natanko razložil, kakor bi za naše razmere potrebno bilo, in da ni svaril ljudi pred marsiktero mazarijo, ki je med našim ljudstvom navadna, — storil je, kar je v njegovi moči bilo v lahko umevni domači besedi. Le to bi bili radi vidili, da bi bolezni ne bile uverstene po abecednem redu, zakaj v ti versti se ne bo vselej bolezen lahko našla, ktere bolnik ravno išče, ker imena niso tako določene po Slovenskem, da bi berž vedili: kje jih iskati. Po anatomskega razdelku ali po okrajnah života bi se veliko lažje iskale, postavim: bolezni možganov, oči, ušes, nosa, ust, vrata (sapnika in požiravnika) pljuč, serca, trebuha in njegovih delov, nog, rok, kože itd. Ker smemo misliti, da se bo hvalevredna knjižica kmalo pokupila, se bo to lahko popravilo v drugem natisu. Tudi v imenih bo marsikaj popraviti: prisad ni „Brand“, prisad je vnetje, kterege nasledki so različni, kterih pa ljudstvo ne razločuje, — za „Brand“ smo že ustanovili besedo snet, v vsakem obziru primerno. — Kaj so pristudzenice (Flecken) ne moremo razumeti iz prekratkega popisa, ali je „morbus maculosus Werlhofii“ ali so „petechiae“. „Flecken“ se v navadnem življenju imenujejo tudi „Masern“, kterim na Gorenskem pravimo ošpice (osepnice?), na Dolenskem doberci na Štajarskem so pa osepenice Blattern, ki so pri nas kozé; gosp. Robida imenuje vsepenice Friesel. Kolikšna zmešnjava! Naše ljudstvo, katero ne dela razločka med kožnimi izpušaji, menda vse imenuje osepnice, kar se po koži osipa, od tod osepnice tu Masern, tam Blattern, še drugod Friesel. Z osepnicami je menda kakor z sájevicem in prisadom, kista iz ene korenine „saditi“, pflanzen, ansetzen (bolezen) in se rabita za vse vnetja, posebno pa na unanjih delih. Gosp. Robida imenuje Masern odre, Röheln rihlice, Nesselausschlag pupenčine, Flecken (ktere?) pristudzenice; radi bi vedili od kod? Te imena menda niso domače, — pupenčina je česko. Ker se ravno izdeluje slovenski slovník, je treba, da ustanovimo kolikor je moč imena kožnih spušajev, in da se potem vsi ene nomenklature deržimo. Ker pa imamo ravno mi nalogo zdravilski del slovníka v red spraviti, pri ti priliki lepo prosimo, da bi nam gosp. zdravnik po Slovenskem in duhovni gospodje in vsi, ki tam pa tam priložnost imajo zvediti imena bolezni, sosebno pa kožnih izpušajev jih blagovoljno naznaniti hotli, da pretresemo vse, izberemo kar je pravo, in ločimo kar umetnost zdravilska ločiti ukazuje. Želeti bi bilo, da bi se tudi v drugih slovanskih narečjih to storilo, ker je menda povsod velika zmešnjava.

Vse to memo gredé omenivši priporočamo „domačega zdravnika“ kot dobrega pomočnika v sili.

Copernica v Feldkirchen-u.

Na parski meji v vasi „Feldkirchen“ imenovani živi neka nesrečna žena, katero so pahnili sosede njeni iz družbe svoje, ker v gerdi vraži zapopadeni mislijo, da je copernica. To pa se je takole zgodilo: Blizo 5 let je, ker je ondi nekega kmeta nesreča zadela, da mu je več živine pocepalo in ostala je hudo hirati začela; na njegovem podu je dvakrat ogenj vstal, otrok mu je zbolel in več družih nesreč ga je zadelo, tako, da mu je po glavi rejiti začelo, da to se ne godí po pravi poti, da mu mora biti — narejeno. Nekteri njegovih sosedov, ravno tako kratke pameti kakor on, mu torej svetujejo: naj gré k tistemu glasovitemu možaku blizo Pasove, ki zna copernice „panati“. Ni mu bilo treba dvakrat rêci. Vražni kmet se spravi berž na pot k mogočnemu mojstru, ter ga zaroti: naj mu pomaga iz nadlog, sej mu plača, kar tirja. Mojster se koj napravi, vzame coperniško palico in nekaj zeliš saboj, pa gré s kmetom v Feldkirchen. Tam je začel celo hišo prekučovati, planke okoli poslopij podirati in hlev prekopavati, da bi spodil hudobnega „duha“ od hiše. Al nikjer ga ni najdel, — namesto njega pa strašno nesnago, mnogo merčesov, šlepirjev, krot, kušarjev, pajkov itd. Ko je vês ta merčes pokončan in v 5 dnéh in 4 nočéh vse osnaženo bilo, je vračar gospodarju in celi družini napovedal, da 5. noč bo copernico „panal“ in jim jo o polnoči pokazal, ker na njegov klic se bo mogla prikazati hudobna baba, ki je vso to nesrečo hiši naredila.

Ko se noč stori, začne vračar zares svoje burke. Spremljen od gospodarja in cele njegove družine, od hlapcov in dekel, gré slepar 3krat okoli hiše, hleva in poljá; v levi roki nese kadilnico in kadí z zeliši, ki jih je sabo prinesel, v desni derží coperniško palico, zmiraj mermrá nekaj, česar nihče ne razume, dela križe in zarotuje. Ko ura polnoči bîje, se ustavi, dvigne palico kviško in na vês glas kliče trikrat copernico — in glejte! naključí se, da je neka uboga kmetica, ker je v njeni hiši nekdo ponoči nevarno zbolel, na pomoč klicat šla svojo zlahto, in da ravno memo gré, ko slepar copernico kliče. „Jo je že zlodi pribasal“ — zavpijejo iz enega gerla vsi ponočnjaki, ki jih je slepar okoli vodil, in planejo čez revo. Če je bolj vpila in prosila, naj jo pusté, ker jim ja ni nič žalega storila, bolj jo sujejo in pretepajo, dokler jim slepar sam ne rêče, da je že dosti. — Od tega časa — že je 5 let preteklo — je ne imenuje nobeden drugač kot copernico, vsak ji iz poti gré, ako jo sreča, v nobeno hišo in noben hlev ne smé. Če kje kaka živina zbolí ali se kaka druga nesreča komu primeri: ona je vsega kriva. Če jo zvečer včasih v izbici njeni vidijo proti nebu roke viti in objokovati svoj žalostni stan, že se čuje berž: „bote vidili, kmali bo spet kaka nesreča! copernica je ponoči že spet s peklensko hudobo govorila“. Zastonj svarijo in podučujejo fajmošter že več let neumne ljudi, naj ne bojo tako slepi in tako hudobni do nedolžne reve, — zastonj jim dokazuje učitelj njih prazno vražo: vse ne pomaga nič! Od tiste nesrečne noči velja uboga reva pri starih in mladih — za copernico!

Serbske zdravice.

(Konec.)

6. Za častitost snida in shoda.

„Za slavo in pohvalo našega snida in shoda svetega J.! Kjerkoli se zastajali (srečevali) in delali, dobro storili in opravili, snid ni bit snid, in dogovor ni bil dogovor, kakor med srečnimi in častitimi brati Riščani, ako Bog dá! Nobeni se deželi nemolili in z dnarmi neodkupovali, ni z jakostjo služili, ampak vsaki se obranili in osvetili, prijatlom z jezikom iz ust, sovražnikom

z orožjem iz rok, z ojštro sabljo, z jako ramo, z dobro priliko, vse pa s pomočjo Božjo, ako Bog dá! Za zdravje našega cveta na sred belega sveta, cerkve Jeruzalemske, krašne naše Riščanske bogomolje, za katero se vsaki pravi Riščanin Bogu moli in v njo mišošjo nosi! da ji jaki gospod Bog pomore in izbavi (reši) iz paganske roke, ako Bog dá! Za zdravje vsih naših okolnih cerkev in samostanov! kjerkoli je ktera, vsaki Bog pomagaj, da nam bojo bele in lepe, okinčene in orožene, od zunej z apnom in kamenom, od znotrej s srebrom in zlatom, z razpeli (krucifiksi) in podobami, naj bolj pa z milimi brati Riščani, kakor v prave in srečne mesta Riščanske, ako Bog dá! Za zdravje naših mašnikov, ki naprej grejo, cerkve odperajo, liturgije pojejo, in za nas grešne Bogu se molijo! Molitva jim prijetna bila pri Bogu, ako Bog dá! Za zdravje našega okolišnega glavarja, knezov in vitezov, berzičev (hitrih) in mladičev (mladenčev), tergovcov in potnikov, kopačev in kopačev! In za zdravje vsakega junaka brata Riščanina voljnega in nevoljnega! kateri je v volji, Bog ga poderži, kateri je pa v nevolji, Bog ga nevolje znebi, da se bratov nagleda, da se sonca ogreje, da se vinca napije, in da mu Bog dá vlast in oblast, kakor danes nam pri našem bratu domačinu, ako Bog dá!“

7. Za mize, obraza in ustanka (vstanja).

„Zdrav si mi bratec, zdrav! Za zdravje te poštene mize in poštenih obrazov! Kdor je to mizo postavil, pošten mu obraz bil! Da Bog dá, kdor jo je postavil tega leta, postavljajo tudi k leti polno in častito, srečno in bogato mnogo let, pa vse iza svojega življenja, on in njegova deca za njim, ako Bog dá! Z verhom jo stavil, ravno jo zdigal, polno in bogato, srečno in častito, ako Bog dá! Pa časnó sedli in pošteno ostali! pomagal Bog sedečim in vstajočim, in vedno na unem mestu sedeli, s kterega bi lahko vstali! In ko ti dojde ta čašica in zdravica, pol je popij sedeč, pol pa stoječ, in zdrav si mi, zdrav!“

Kobe.

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz zlatnega Praga 13. maja. Jedna gotovo zanimiviših novíc na polju jugoslovanskega književstva, je tisti glas, kterega čitamo v „novinah srbskih“, s kterim gosp. L. P. Nenadović poziva jugoslovansko občinstvo k naročnini na delo iz zapuščine rajnega vladika černogorskega Petra Petrovića Njegoša II. V tem delu prepeva preslavni pesnik vse vojske Černogorcev s Turci od najstarejih do najnovijih časov. Nobena imenitna prigodba (kakor omenjeni oglas pravi), nobeno slavno imé ni ostalo na svojem mestu neomenjeno. Naslov ti junaški pesmi, pravi gorski cvetlici, kakor so vse dela Petrovićeva, je: „Slobodiada“. Natiskuje se že in ni dvoumiti, da bo skoro na beli dan prišla. Obseglo bo delo kakih 13 tiskanih pol v osmerki. Naročnina mu je le 8 grošev (to je, 30 kraje. v papirju), kar je za tako obširno delo gotovo malo. Na koncu knjige bo natisnjen imenik naročnikov. Serčno nas bode veselilo, tudi mnoge slovenske imena v njem najti. Naj Serbi vidijo, da Jugoslovani ne zametujejo knjig s cirilico natisnjenih, ne kakor oni, ki večidel vsako knjigo slovansko, kterega koli narečja, ako je s latinico pisana, prezerajo in zametujejo, kakor da bi bila neslovanska — ptujinska ali celo paganska! Naročnina na „Slobodiado“ razpisana je le do 13. maja (30. aprila na starem stilu); vendar bo g. Nenadović, kteremu se naročila v Beligrad pošiljati imajo, menda do zadnjega maja naročilni čas podaljšal. Iztiskov se bode le toliko tiskalo, kolikor se bo oglasilo naročnikov; več iztisov imenitnega tega dela se po tem ne bo prodavalo.

Zorislav.